

1) Metni okumak yetmez: Metni çözmek zorundasınız

P1'de soru size "Bu metin ne anlatıyor?" demez. Şunu sorar:

"Bu metin anlamını **nasıl** kuruyor?"

O yüzden ilk hata şudur:

Metni okur, "konusu şu" diye yazmaya başlarsınız.

→ Bitti. Puan yok.

Metne girerken zihniniz şöyle çalışmalı:

"Bu metin beni hangi duyguda, hangi düşüncede tutmaya çalışıyor?"

P1'de metin:

- bir **hikâye anlatmak** zorunda değildir
- bir **fikir savunmak** zorunda değildir

Ama **bir etki kurmak zorundadır**.

İlk okumada ne yapacaksınız?

- Kalem elinizde olacak.
- Altını çizeceğiniz şeyler:
 - tekrar eden kelimeler
 - tuhaf imgeler
 - ani kırılmalar
 - ton değişimleri
 - boşluklar, susmalar, ani sıçramalar

Şunu soracaksınız:

- Bu metin **beni nereye itiyor?**
- Hızlı mı, ağır mı?
- Soğuk mu, yoğun mu?
- Yaklaşıyor mu, uzaklaşıyor mu?

Bunu fark etmeden yazmaya başlarsanız, P1 değil **metin özeti** yazarsınız.

2) Plansız P1 olmaz (ama plan P2 gibi değildir)

Evet, P1'de de plan var.

Ama bu plan **metnin içinden çıkar**, dışarıdan dayatılmaz.

2–3 dakikalık mini plan:

Şu sorulara kısa kısa cevap yazın:

- Metnin **genel tonu** ne?
(karamsar / mesafeli / ironik / dingin / sert...)
- Metnin **merkezi meselesi** ne?
(yalnızlık, zaman, kimlik, güç, yabancılaşma...)
- Metin hangi **anlatım araçlarıyla** ilerliyor?
 - imge mi?
 - anlatıcı sesi mi?
 - dil kırılması mı?
 - tekrar mı?
- Metnin **başlangıcı – ortası – sonu** arasında ne değişiyor?

Bu plan şunu sağlar:

- Paragraflarınız metnin akışına uyar
- Her şey metne dayanır
- “Ben böyle hissettim”e düşmezsiniz

3) Giriş nasıl olmalı? (P1’de giriş daha da kritik)

P1 girişleri genelde ya çok boş ya çok havalı olur.
İkisi de yanlış.

Girişte 3 şey şart:

1 Metnin genel yönünü söyle

Ama özetleme yok.

Kötü: “Bu metin yalnız bir insanı anlatır.”

İyi: “Metin, bireyin iç dünyasını parçalı ve mesafeli bir anlatımla sunarak okuru bilinçli bir belirsizliğin içine çeker.”

2 Metnin nasıl ilerlediğini göster

“Metin, imgeler ve tekrarlar aracılığıyla anlamını adım adım derinleştirir.”

3 Genel yorum çerçevesi kur

Bu bir **tez** değil ama bir **okuma yönü**dür.

“Bu yapı, metnin merkezindeki yabancılaşma duygusunu sadece anlatmakla kalmaz, okura da yaşatır.”

Girişten sonra okuyan şunu demeli:

“Tamam, bu öğrenci metni gerçekten okumuş.”

4) Gelişme paragrafları: P1’de paragraf = okuma hamlesi

Her paragraf şuna cevap verir:

“Metin anlamını burada **nasıl** kuruyor?”

Paragraf iskeleti:

1) Odak cümlesi

Bu paragraf neyi inceliyor?

Örnek:

“Metindeki tekrar eden imgeler, karakterin içsel sıkışmışlığını görünür kılar.”

2) Metinden gönderme

Alıntı olabilir ama şart değil.

Önemli olan **nereye baktığını göstermek**.

3) Yorum

- Bu dil tercihi ne işe yarıyor?
- Okurda ne yaratıyor?
- Metnin genel meselesine nasıl hizmet ediyor?

4) Eee?

“Bu, metnin genel anlamını nasıl derinleştiriyor?”

Çok önemli:

- Metni **anlatmayacaksınız**
- Metnin **çalışma şeklini** anlatacaksınız

“Ne oluyor?” değil

“Bu neden böyle yazılmış?” sorusu.

5) “Eee?” sorusu P1’in bel kemiği

P1’de en çok şuradan kaybedilir:

“İmge var.”

“Dil yoğun.”

“Anlatım etkileyici.”

Eee?

Her seferinde kendinize sorun:

- Eee, bu yoğunluk neyi gizliyor?
- Eee, bu belirsizlik neden çözülüyor?
- Eee, okur neden rahatlatılmıyor?

Cevap yoksa paragraf yok.

6) P1’de sık yapılan ölümcül hatalar

Bunları yaparsanız:

- metni bilerseniz de
 - güzel yazsanız da
- puan düşer**

✗ Metni özetlemek

✗ “Bence”yle başlamak

✗ Metin dışı bilgi (yazar hayatı, dönem vs.)

✗ Teknik isim saymak

(“Metafor, benzetme, ironi...” → işlev yoksa çöp)

✗ Alıntıyı bırakıp açıklamamak

P1’de kural şudur:

Metin konuşur, siz tercüme edersiniz.

7) Sonuç: Metni kapat, okumanı netleştir

Sonuçta:

- Yeni şey ekleme
- Metni tekrar anlatma

Şunu yap:

- Metnin **başta kurduğu etkiyle**
- sonda bıraktığı etkiyi bağla

Örnek:

“Metin, baştan sona çözülmeyen bu anlatım yapısıyla bireyin iç dünyasındaki parçalanmışlığı kalıcı kılar.”

Kısa, net, yerinde.

8) Son söz (P1’in özü)

P1’de senden beklenen:

- en edebi cümle
- en havalı yorum

değil.

Beklenen şu:

Metnin nasıl çalıştığını fark eden bir okur olmak.

İyi P1 yazan öğrenci:

- “Ne anlatıyor?”u değil
- **“Bu metin neden böyle yazılmış?”ı görür.**